

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

علوم اجتماعی

دوره پیش دانشگاهی

رشته علوم انسانی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	علوم اجتماعی دوره پیش‌دانشگاهی - ۳۰۰/۱
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	حمید پارسانیا، غلامرضا جمشیدیها، علی ربانی خوراسگانی، سعیدزاهدزاهدانی، محمدابراهیم فیاض، حسین کچویان، حسن ملکی، لطیف عبوضی، حسن جعفریان، محمدشریف متولی الموتی، فریدون ملای بحری، محمدمهدی نصری، سیدابوالخیر کرمانی، شهلا باقری، آریتا بیدقی، رقیه رودسرایبی و فهیمه میرصانع (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	حمید پارسانیا (مؤلف) - نصرالله آقاجانی، حسن خیری، شمس‌الله مریچی، نعمت‌الله کرم‌اللهی، سیدمحمدحسین هاشمیان، علیرضا بلیغ، ربابه فتحی، ابراهیم فتحی، روح‌الله نامداری و نادر نورمحمد (همکاران تألیف) - محمدکاظم بهنیا (ویراستار)
شناسه افزوده آماده‌سازی:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
ناشر:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - سعید صادقی (طراح گرافیک و طراح جلد) - شهرزاد قنبری (صفحه‌آرا) - زهرا ایمانی نصر، شاداب ارشادی، رعنا فرج‌زاده‌دروئی، فاطمه پزشکی، احمدرضا امینی، مریم دهقان‌زاده (امور آماده‌سازی)
جایخانه:	نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶-۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ ششم ۱۳۹۶
چاپ:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه نمایید.	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکسبرداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شک نباید کرد که انقلاب اسلامی ایران از همهٔ انقلاب‌ها جداست؛ هم در پیدایش و هم در کیفیت مبارزه و هم در انگیزهٔ انقلاب و قیام، و تردیدی نیست که این یک تحفهٔ الهی و هدیهٔ غیبی بوده که از جانب خداوند مَنَّان ... عنایت شده است.
امام خمینی (رحمة الله علیه)

فهرست

فرهنگ جهانی

فصل اول

۲	اهداف فصل
۴	درس اول : جهان فرهنگی
۱۰	درس دوم : فرهنگ جهانی
۱۷	درس سوم : فرهنگ‌های جهانی ۱
۲۴	درس چهارم : فرهنگ‌های جهانی ۲

فرهنگ غرب

فصل دوم

۳۲	اهداف فصل
۳۴	درس پنجم : عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب
۴۱	درس ششم : تکوین فرهنگ جدید غرب
۵۰	درس هفتم : جامعه جهانی
۶۱	درس هشتم : تحولات نظام جهانی

فصل سوم چاشنی دنیا

۷۳	اهداف فصل
۷۵	درس نهم : جهان دو قطبی
۸۷	درس دهم : جنگ‌ها، بحران‌ها و تقابلهای جهانی
۹۶	درس یازدهم : بحران‌های زیست محیطی، معرفتی و معنوی

فصل چهارم اسحان سلام

۱۰۶	اهداف فصل
۱۰۸	درس دوازدهم : بیدارگران اسلامی و منورالفکران و روشنفکران غرب‌زده
۱۱۶	درس سیزدهم : انقلاب اسلامی ایران
۱۲۵	درس چهاردهم : بیداری اسلامی
۱۴۰	منابع

باسمه تعالی

دانش آموزان عزیز

سلام

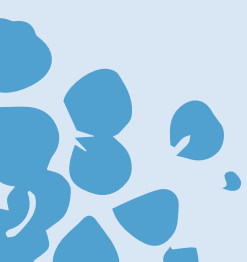
در سال‌های گذشته آموختیم که «زندگی اجتماعی» عرصه تولید، تداوم و تغییر پدیده‌های اجتماعی است. پدیده‌های اجتماعی نتیجه و پیامد فعالیت‌ها و کنش‌های آدمیان‌اند. کنش‌هایی که ویژگی آنها معناداری (آگاهانه، ارادی و هدفدار) است. از این رو، تمامی پدیده‌های اجتماعی معنادارند.

این پدیده‌ها بسیار متنوع و متفاوت‌اند؛ زیرا انسان‌های پدیدآورنده آنها، عقاید و ارزش‌های متفاوتی دارند و در زمان‌ها و مکان‌های گوناگونی زندگی می‌کنند. پدیده‌های اجتماعی با اینکه فراورده انسان‌ها هستند، هنگامی که شکل می‌گیرند با ایجاد فرصت‌ها و محدودیت‌هایی، بر فعالیت‌های انسانی تأثیر می‌گذارند. برخی از پدیده‌های اجتماعی خردتر، برخی میانی و پاره‌ای کلان‌ترند، بعضی ساده‌تر و بعضی دیگر پیچیده‌ترند.

امسال می‌خواهیم شما را با کلان‌ترین پدیده اجتماعی یعنی «نظام جهانی» آشنا کنیم. پدیده‌ای اجتماعی که درباره اثرپذیری و اثرگذاری آن بر زندگی افراد، گروه‌ها و جوامع انسانی، نکته‌های زیادی برای آموختن وجود دارد.

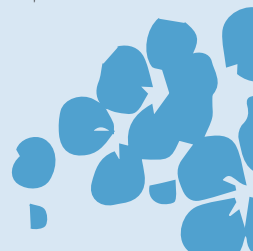
یاد گرفتیم که بین جامعه و فرهنگ و میان «هویت اجتماعی افراد» و «هویت فرهنگی جوامع» تفاوت بگذاریم و همچنین دانستیم که هر جامعه‌ای با فرهنگ خود به ویژه عمیق‌ترین لایه‌های آن، هویت می‌یابد. بر همین اساس، درباره جوامع فعال و پویا و جوامع خودباخته و از خودبیگانه گفت‌وگو کردیم. امسال از نظام‌های اجتماعی در سطح جهانی و با تأکید بر هویت فرهنگی آنها سخن می‌گوییم.

فرهنگ‌هایی را که گسترش جهانی پیدا کرده‌اند، مطالعه می‌کنیم و براساس فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که ایجاد می‌کنند به تحلیل و ارزیابی «فرهنگ سلطه» و «فرهنگ مطلوب» جهانی می‌پردازیم.

کتاب حاضر چهار فصل دارد :

- فصل اول؛ با مفاهیم «جهان فرهنگی» و «فرهنگ جهانی» آشنا می‌شویم و به تعدادی از فرهنگ‌هایی که گسترش جهانی پیدا کرده‌اند به‌ویژه اسلام و غرب جدید اشاره می‌کنیم.
  - فصل دوم؛ چگونگی شکل‌گیری فرهنگ جدید غرب و نظام جهانی برآمده از آن را بررسی می‌کنیم.
  - فصل سوم؛ چالش‌ها و بحران‌های نظام جهانی غرب را مطالعه می‌کنیم.
  - فصل چهارم؛ خیزش فرهنگی – تمدنی جهان اسلام و فرصت‌ها و محدودیت‌های پیش‌روی جنبش‌های بیداری اسلامی را مورد کنکاش قرار می‌دهیم.
- استفاده مطلوب از کتاب حاضر، مستلزم حضور فعال و پرشور شما در کلاس درس و بهره‌بردن از دانسته‌ها و تجربه‌های ارزشمند دبیرانتان است. تلاش کنید، با همدلی و همراهی دوستان و دبیران خود، در مباحث کلاس شرکت کنید. سعی کنید خوب بشنوید، خوب بی‌رسید، خوب بگویید و خوب بنویسید.
- در همین راستا در این کتاب، فعالیت‌هایی به شرح زیر، برای شما تعیین شده است :
- هر درس به سه بخش تقسیم شده است. در ابتدای هر بخش با خط درشت، پرسشی طرح شده که هدف آن برانگیختن حس کنجکاوی شماست. با دقت، این پرسش را بخوانید. پیش از ورود به مطلب و مطالعه آن، با استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های خود، برای این پرسش پاسخی فراهم کنید. پس از مطالعه متن، پاسخ ذهنی خود را با پاسخ کتاب مقایسه کنید.
  - ضمن هر درس، فعالیت‌هایی با عناوین مختلفی مانند؛ «گفت‌وگو کنید»، «نمونه بیاورید»، «دلیل بیاورید» و... گنجانده شده است. این فعالیت‌ها را با نظارت و هدایت دبیران خود، در جریان گفت‌وگوهای کلاسی انجام دهید.

● صفحه پایانی هر درس، سه بخش: «مفاهیم کلیدی»، «خلاصه کنید» و «آنچه از این درس آموختیم» دارد:

۱- مفاهیم کلیدی: هر درس درباره یک مفهوم کلیدی و چند مفهوم فرعی تألیف شده است. تلاش کنید مجموعه مفاهیم اصلی و فرعی را بیابید.

۲- خلاصه کنید: تلاش کنید ابتدا پرسش‌های مهمی را که این درس در پی پاسخ‌دادن به آنهاست، پیدا کنید تا بتوانید مطالب مهم‌تر را از مطالب با اهمیت کمتر، تشخیص دهید. برای راهنمایی بیشتر، می‌توان گفت شما در این بخش یا مفاهیم کلیدی را تعریف می‌کنید یا رابطه آنها را در قالب یک گزاره و جمله نشان می‌دهید.

۳- آنچه از این درس آموختیم: در این بخش، خود را در جایگاه دبیران و مؤلفان قرار دهید تا بگویید و بنویسید. وقتی با قصد آموزش به دیگران، درس را بخوانید آن را بهتر و عمیق‌تر می‌فهمید و هنگامی که می‌نویسید، بهتر فکر می‌کنید. نوشته‌های خود را بخوانید و به نوشته‌های دیگران هم خوب دقت کنید، آنها را با یکدیگر مقایسه کنید و با راهنمایی دبیران خود، بهترین آنها را انتخاب کنید و به نام نویسنده آن در این قسمت بنویسید.

● تصویرها، جدول‌ها و نمودارها در انتقال محتوای درس‌ها به شما کمک می‌کنند. به آنها توجه کنید و اگر علاقه‌مند بودید، تصویرهای مناسبی که مطلوب می‌دانید به ما پیشنهاد کنید.

● ارزشیابی این درس، به دو شکل زیر انجام می‌شود:

۱- ارزشیابی مستمر که شامل موارد زیر است:

● حضور فعال و پرشور در کلاس و شرکت در بحث و گفت‌وگوهای گروهی

● انجام فعالیت‌های کلاسی

● همکاری در کارهای گروهی

● پرسش‌های کلاسی به صورت کتبی و شفاهی

انجام دادن کارهای اختیاری مانند: فعالیت‌های پژوهشی، نوآوری‌ها و خلاقیت‌های علمی، ادبی و هنری

۲- ارزشیابی پایان هر نیم‌سال که به صورت کتبی و براساس بارم‌بندی مشخص، انجام می‌شود.

با آرزوی بهروزی و سلامتی شما

«گروه علوم اجتماعی دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری»

مسلّمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آمان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۸۷۴ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر تألیف کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

